

EEN NIEUWE FLUWEELBOLEET VOOR NEDERLAND

Chiel Noordeloos

Solingenstraat 12, 2804 XT Gouda

Noordeloos, M.E. 2006. *Xerocomus cisalpinus*, a new bolete for the Netherlands. *Coolia* 49(3): 160–161.

A short description is given of *Xerocomus cisalpinus* Simonin & al. This species was recently recorded for the first time in The Netherlands. It differs from *X. chrysenteron* in the strongly blue staining pores and flesh, and in the very finely (SEM!) longitudinally striate spores.

Fluweelboleten zijn moeilijk te determineren. Ze zijn variabel in uiterlijk en er is daardoor ook nogal wat verwarring over de manier waarop je soorten moet onderscheiden en welke kenmerken daarbij doorslaggevend zijn. En de boeken spreken elkaar vaak tegen. Toch is er in de laatste tien jaar veel over geschreven. Met name de bijdragen van Omer Van de Kerckhove (o.a. 2005) zijn mij van grote hulp bij het uitzoeken van de fluweelboleten voor de Flora. Eén ding is me daarbij duidelijk geworden: de Roodsteelfluweelboleet, *Xerocomus chrysenteron*, is de boleet die in Nederland het vaakst verkeerd wordt gedetermineerd. Maar daarover later meer. Ik wil hier nu een dubbelganger van de Roodsteelfluweelboleet voorstellen die ik kortgeleden met zekerheid in Nederland heb vastgesteld: *Xerocomus cisalpinus*.

Zoals bekend kunnen de fluweelboleten in twee groepen worden verdeeld op grond van de sporen. Je hebt er met gladde sporen, en er is een aantal soorten met een heel subtiële

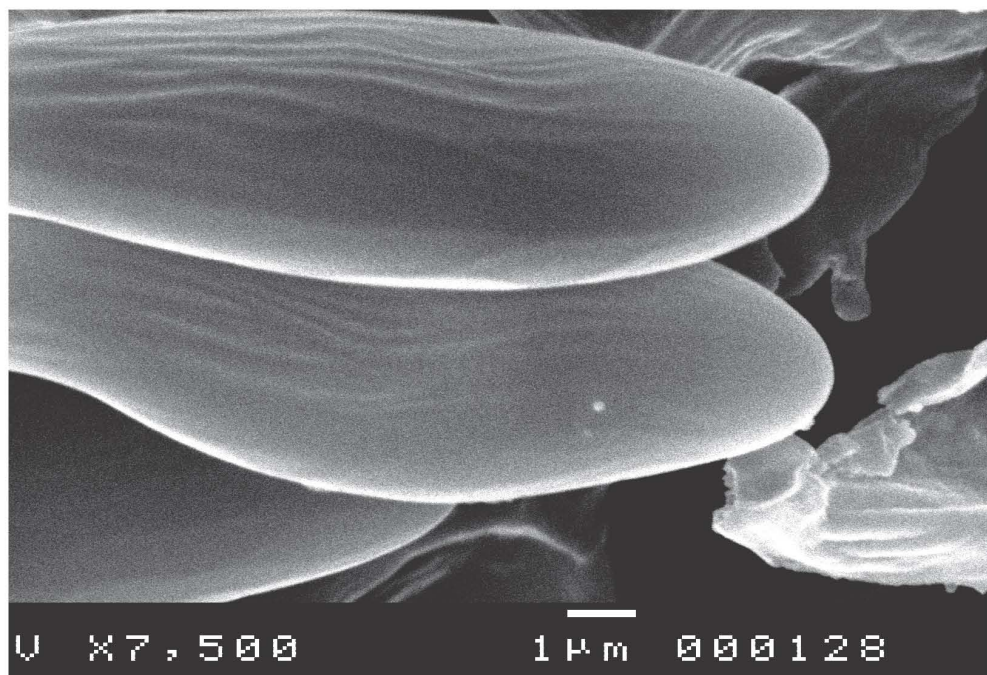
Xerocomus cisalpinus Simonin & al., in *Mycol. Res.* 107(6): 664 (2003). Plaat 5.

Voorstel Nederlandse naam: Blauwvlekkende roodsteelfluweelboleet.

Hoed 50–60 mm breed, gewelfd met ingerolde rand, donker grijsbruin, fijn viltig, geheel openbrekend in kleine, onregelmatig gevormde schubjes, waardoor het onderliggende bleek rode vlees zichtbaar wordt. Buisjes bochtig aangehecht, recht, tot 7 mm lang, geelgroen, bij kneuzing blauwgroen verkleurend; poriën hoekig, ongeveer 2 per mm, geelgroen, snel blauw verkleurend bij aanraking. Steel 50–70 × 10–14 mm, naar de voet versmallend, bleek geel in het bovenste deel (1/2 tot 2/3), donker rood naar de voet, geheel bedekt met grove vezels, die rood zijn in het middelste deel van de steel. Vlees vuilwit, snel blauw verkleurend in de steel na doorsnijden.

Sporen 10–14,5 × 4–5 µm, gemiddeld 10,2–10,8 × 4,1–4,3 µm, Q = 2,4–3,3, gemiddelde Q = 2,8, spoelvormig in zij aanzicht met een deukje boven de apiculus, met een relatief dikke, bruinige wand, fijn gestreept (met moeite zichtbaar bij enkele sporen onder olieïmmersie). Hoedhuid een dooreen geweven trichoderm van opstijgende hyfen met cilindrische tot knotsvormige eindcellen tot 23–36(–40) µm breed met een grove incrustatie. De geïncrusteerde zone van de hoedhuid is ongeveer 1 tot 1,5 mm dik.

In een kleine groep onder Eik op zandige duingrond; Lisse, Langevelderslag, 2 augustus 2005, M.E. Noordeloos 200502. Materiaal in Leiden.

Figuur 1. Foto met de scanning electronenmicroscop van sporen van *Xerocomus cisalpinus*. (Foto: Jaap Wisman)

ornamentatie van fijne ribben die van de ene naar de andere pool lopen. In strijd met de beweringen in veel recente determinatiewerken is deze ornamentatie (vrijwel) niet te zien met het microscoop, zelfs als je, zoals ik, beschikt over een topinstrument met een immersieobjectief van ruim 3000 euro! Met de scanning elektronenmicroscop is de ornamentatie echter heel duidelijk te zien. *Xerocomus cisalpinus* heeft zulke sporen, en verschilt daarin van *X. chrysenteron*. Een goed veldkenmerk om de soorten te onderscheiden is de sterke blauwverkleuring van de poriën en het vlees van de steel in *X. cisalpinus*. De echte Roodsteelfluweelboleet verkleurt niet of nauwelijks. In het bestek van dit korte stukje kan ik niet dieper op de zaak ingaan, maar meer informatie en een sleutel tot de fluweelboleten kun je vanaf begin juli vinden op mijn website: <http://www.entoloma.nl/html/xerocomusned.html>.

Met dank aan Jaap Wisman voor het maken van de SEM foto.

Literatuur

van de Kerckhove, O. 2005. Een sleutel tot de *Xerocomus chrysenteron*-groep in Vlaanderen. *Sterbeekia* 25: 25–40.